
Gunilla

Afghanistan har världens högsta mödradödlighet. Var femte förlossning slutar i livshotande blödningar och i de värst drabbade delarna avlider omkring 6 500 kvinnor per 100 000 graviditeter. I Afghanistan finns också till antalet fler män än kvinnor, vilket indikerar att kvinnor inte har samma tillgång till adekvat sjukvård som män. I "normala" demografiska situationer finns det fler kvinnor än män i befolkningsstatistiken.

TEXT: JENNY ANDERBERG

Svenska Afghanistankommittén, SAK, bedriver inom ramen för hälsoprogrammet utbildning av barnmorskor. Gunilla Ek från Oxelösund är på plats för att leda utbildningen i Kunduz i nordöstra Afghanistan. Gunilla är en vänlig och energirik person som har en förmåga att få folk i sin omgivning att känna sig ompysslade.

– Jag har sett kvinnligt kurage i många kulturer och alltid velat verka tillsammans med kvinnor som lever under svåra omständigheter, säger hon.

Över 90 procent av förlossningarna i Afghanistan sköts i hemmen med hjälp av en äldre släkting eller en snabbutbildad "födsloförättare". En förlossning i hemmet kan vara riskabelt och minsta komplikation kan leda till en livshotande situation.

27 elever går just nu den 18 månader långa utbildningen som leds av Gunilla. Kvinnor får sällan resa utan manlig eskort. Många av studenterna har därför sina män i närheten. Flera av dem har även barn med sig. SAK har huvudansvar för all hälsovård i Kunduzprovinsen och barnmorskeutbildningen är en del av detta. Efter utbildningen återvänder ofta kvinnorna till sin hemby och börjar arbeta som barnmorskor på kliniken.

Stor erfarenhet

Gunilla har arbetat i många olika länder såsom Pakistan, Sydkorea,

utbildar barnmorskor

Gunilla Ek med sina adepter.

Tanzania och Etiopien. I Afrika jobbad hon med upplysning runt kvinnlig omskärelse, något hon hon kan berätta fruktansvärda historier om detta. I Saudiarabien var hon istället med och förlöste kungligheter, men...

– Jag trivs bättre i Afghanistan. Här kan jag till skillnad från i Saudiarabien röra mig lite mer fritt, säger hon.

Även om Kunduz ofta räknas som ett lugnare område i det oroliga Afghanistan är säkerheten ett tråkigt kapitel även här. Hon ska helst inte lämna bostaden ensam.

– Det känns lite isolerat och instängt att vara här som enda västerländsk kvinna.

Så som alla kvinnor som arbetar i den här miljön bär Gunilla alltid sjal och täckande kläder när hon vistas utomhus. Det är ett sätt att anpassa sig till kulturen och inte väcka onödig uppmärksamhet.

På barnmorskeskolan är det fullt drag. Det pratas och skrattas och stoltheten lyser när de visar upp ett skådespel. Man spelar upp en förlossningssituation där komplikationer tillstöter. Skådespelarna spelar

ut för fullt; havande kvinna, man, svärmor, tidigare barn och sjukvårdspersonal. Personalen skriker åt mannen och svärmor att de skulle ha kommit tidigare och aldrig försökt ge sig i kast med att förlösa kvinnan hemma. Syskonet gråter så det skvallar. Mannen faller på knä och ber för sin kvinna. Skådespelet lockar vid flera tillfällen till skratt bland såväl skådespelare som publik. Efteråt dröjer sig eleverna kvar ett tag på den lilla gården utanför och pratar. Åldern är väldigt varierande och bakgrunden likaså. Vissa är 20 år, andra är närmare 40. Några har aldrig arbetat inom sjukvården medan andra har varit födsloföräntare i sin hemby. De berättar att de bara är ett halvår kvar på utbildningen och att de har lärt sig mycket men också att de är nervösa för hur det ska klara sig själva på en klinik.

Höga krav

Några är lite oroliga att deras män inte ska låta dem arbeta utanför hemmen. Detta är en del av vardagen i Afghanistan. Det kommer att ställas höga krav på dem när de kommer ut i yrkes-

livet. Inte bara för att arbetet ofta kan vara krävande utan för att de flesta själva är mammor och har barn att ta hand om. Men här på skolan huserar barnen i skolans eget dagis. Gunilla är enormt stolt över sina elever och berättar gärna om elevernas färdigheter.

– När eleverna återkommer till sina byar ska de kunna klara alla fosterlägen. De måste kunna utföra förlossningar med sugklocka. Blödningar ska kunna stoppas, bristningar behandlas och havandeskapsförgiftning måste diagnostiseras. Det enda som klinikerna inte kommer ha resurser till är att förlösa med kejsarsnitt.

Eleverna har många gånger en stark drivkraft i valet av utbildning.

– Det är den höga mödradödligheten som gjorde att jag valde den här utbildningen, säger en av eleverna, Hassima Nassim och de andra nickar instämmande. Efter utbildningen kan jag också bidra till att rädda liv. ■

Jenny Anderberg är chef för SAKs Sverigenhet och besökte under hösten Afghanistan för första gången.

